

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติและต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตลอดจนการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์ในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวปีการผลิต 2545/46 (ข้าวนาปี) จำนวนทั้งหมด 108 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ทดสอบสมมติฐานด้วย ค่าไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 46.04 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เฉลี่ย 12.78 ปี มีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 3.95 ปี มีขนาดพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 12.55 ไร่ การถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองและเช่าบางส่วน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.99 คน จำนวนแรงงานภายในครอบครัวเฉลี่ย 2.11 คน สมาชิกสหกรณ์มีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 2,688.46 บาทต่อไร่ โดยเป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 2,436.28 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่ 252.18 บาทต่อไร่ รายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 3,524.22 บาทต่อไร่ มีรายได้สุทธิ 1,087.94 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 835.76 บาทต่อไร่ ส่วนการศึกษาวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ พบว่าสมาชิกสหกรณ์ร้อยละ 79.6 มีการปฏิบัติที่ถูกต้องในระดับต่ำ มีเพียงร้อยละ 20.4 เท่านั้นที่มีการปฏิบัติที่ถูกต้องในระดับสูง สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องมาก ได้แก่การแช่เมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก การตรวจคัดพันธุ์ปนในระยะข้าวโน้มรวงและการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง ส่วนเรื่องที่สมาชิกสหกรณ์ปฏิบัติถูกต้องน้อย ได้แก่ การทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก การใส่ปุ๋ยครั้งแรกหลังปักดำ 7-10 วันและการตรวจคัดพันธุ์ปนในระยะข้าวแตกกอ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่ การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น ประสบการณ์การฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว

ปัญหาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่ การทำลายของหอยเชอร์รี่และฝนตกช่วงเก็บเกี่ยว ซึ่งปัญหาดังกล่าวสมาชิกสหกรณ์ต้องการให้ทางสหกรณ์จัดหาสารเคมีที่มีคุณภาพ ในปริมาณที่พอเพียง ฝึกอบรมการป้องกันกำจัดหอยเชอร์รี่ และควรมีการจัดเตรียมลานตากข้าวเพื่อลดความชื้นด้วย

The objectives of this research were to study seed production practices, production cost of rice, the relationship of personal characteristics and socio-economic factors and rice seed production practices as well as their problem and obstacles.

Population studied was co-operative members producing rice seed during 2002-2003 (during rainy season) at Phrao District, Chiang Mai Province totaled 108 members.

Data collection was done through questionnaires. Statistical techniques used were percentage, minimum, maximum, Chi-square test and Pearson Product Moment Correlation.

From research findings, it was found that most co-operative members were male averaged 46.04 years old. Most members completed primary education grade 4, having membership duration averaged 12.78 years and seed production experience averaged 3.95 years. Most of them were part owner part tenant with average seed production area 12.55 rai. Their family members and family labors were 3.99 and 2.11 persons respectively. The cost of seed production was averaged 2,688.46 Baht per rai with variable cost averaged 2,436.28 Baht per rai and fixed cost averaged 252.18 Baht per rai. Average income from the sale of rice seed was 3,524.22 Baht per rai with 1,087.94 Baht per rai for net income and 835.76 Baht per rai for net return. As for rice seed production practices, 79.6 percent of members had followed proper practices at minimum level. Only 20.4 percent had followed proper practices at high level. Most members had followed proper practices highly in seed soaking before planting and foreign seeds sorting during rice harvest while improper practices were found in seed germination before planting, fertilization after transplanting 7-10 days and foreign seed sorting during rice stalk growth period.

From hypothesis, it was found that neighboring farmers contact, training experience, cost of rice seed production and rice seed income were statistically related to seed production practices.

Problems found during rice seed production were cherry oyster damage and rainfall during harvesting. From these mentioned problems, the Co-operative members needed good quality and sufficient quantity of pesticide supplied from the Co-operatives, training course on cherry oyster protection as well as rice drying space to reduce rice moisture.